

Šimen.

(Vaška slika. Piše Ivan Lah.)

(Konec.)

VI. Panj medu.

Prišla je jesen. V Poniklah pod vasjo je pasel Rešetarjev Bóre krave. Na ježi si je bil naredil peč; voda je bila blizu, drva tudi; lonec je prinesel od doma in kuhal je in pekel, kar se mu je ljubilo. Rad je imel pastir otroke, da so namesto njega hodili vračat krave. Včasih je prišel proti večeru k njim Šimen, in dobro se mu je zdelo, če ga niso zapodili. V zahvalo je rekel, da jim prinese medu . . .

V dolini, ki vodi iz gozda proti vasi, je stal Poljakov malin. Stari Poljak je živel sam v njem. Malo so nosili ljudje k starcu mlet poleti. Boljši mlinar je prihajal v vas, in nositi ni bilo treba. Odpeljal je žito in pripeljal nazaj moko. V jeseni pa so radi nosili ljudje k Poljaku v malin, ker so vedeli, da dobe tam medu. Koncem malina je stal lep velik ulnjak, kot izurjen čebelar je imel vsako jesen mnogo medu. Ko se je Šimen potepal po gozdu, je prišel pogosto k ulnjaku. Tudi spal je včasih ponoči tu. S starim Poljakom sta postala celo prijatelja, ker je bilo starcu dolgčas in se je rad razgovarjal. Sedela sta včasih popoldne pred ulnjakom, in stari čebelar je razkladal Šimnu življenje in delovanje čebel. Tudi ulnjak mu je razkazal. Včasih mu je dal črnega kruha in medu na njem. Zelo dobro je to teknilo Šimnu, ki se je moral včasih zadovoljiti s samimi jagodami in s sadjem . . .

In spet so se vzbudile v Šimnu tatinske želje. Lepo bi bilo imeti cel panj medu in se ga enkrat najesti dosita. Vedel je, da sam ne zmore panja. Ukradel je Poljaku žvepla in si je dobro zapomnil, kako treba pomoriti čebele, da se pride do medu brez nevarnosti . . . Ko je prišel k Boretu na pašo in videl tam celo kopo otrok, ki so ugibali, kaj bi si privoščili, kam bi šli po jabolka, kam po koruzo, kam po krompir, — spomnil se je Šimen na med in sklenil je, da odnese panj. Ležali so okoli ognja, pekli krompir in govorili. Ta in oni je znal historije in jih je pravil. Pravili so tudi tisto: enkrat so volk, medved in lisica ukradli panj medu . . . Šimnu se je bolj in bolj hotelo, da bi drugim povedal, kaj misli. Ko je bila historija končana, začne:

„Dajmo si ga še mi privoščiti! Poljakov malin je blizu, Poljak pojde spat, pa mu odnesemo en panj. Njemu se ne pozna nič, še zapazil ne bo, mi ga bomo pa jutri jedli s kruhom.“ — Vsi so bili veseli.

„Dajmo!“ so rekli.

„Jaz znam odpreti ulnjak, zamašim en panj, pa ga odnesemo v gozd, tam pomorimo čebele z žveplom in pojémo med“, navduševal jih je Šimen.

Vsi so bili še bolj veseli.

„Ampak — molčati!“ zapovedal je Bore . . .

Vsi so obljubili, da nikomur ne črhnejo.

Soboto večer so določili . . .

Pet pritlikavec je stopalo v soboto s Šimnom ob bregu navzgor po dolini proti malinu. Ustavilo jih je pred ulnjakom, in dve palici z vrvjo so položili na tla. Tiho je bilo vse in v hiši ni bilo luči. Voda je šumela čez stoječa mlinska kolesa, in po hrastih nad malinom je šumel močan jesenski veter.

Šimen je tiho odprl vrata in izginil v ulnjak. Prišel je zopet vun in je z listjem zamašil vhod nekemu panju. Vzel je enega izmed pomagačev s seboj, in kmalu sta se prikazala s težkim panjem pred ulnjakom. Položili so panj na palice in ga privezali z vrvjo; Šimen je pa tiho zaklenil ulnjak . . .

Oprezno so zavili ob vodi, proti gozdu. Tam so odložili težki panj. Šimen je prižgal žveplo in ga pritisnil v panj. Zašumelo je v panju in okoli je zasmrdelo po žveplu. Čez nekaj časa se je v panju pomirilo šumenje . . . Razbili so panj, stresli mrtve čebele na kup in porezali satovje. Šimen ga je spravil v košaro med sveže zelnjate liste in veselo so se vrnili domov ter jedli črn kruh s satovjem . . .

Šimen je bil vesel, da se je vse tako posrečilo . . .

Drugi dan so zopet kurili in pekli v Poniklah. Bore je pekel krompir, drugi pa so si mazali kruh z medom. Po vasi pa so že zjutraj govorili o novih tatovih. Šimna niso dolžili, ker se jim je zdelo, da sam ni mogel unesti panja, prijateljev pa nima. Stari Poljak je našel v gozdu razbit panj. Šel je od jeze v krčmo in tam rekel, da naznani orožnikom. Zato so imeli mladi hudodelci slabo vest, in med ni šel posebno v tek. Šimen jih je tolažil, da jim ne morejo dokazati, pa naj bodo brez skrbi . . .

Takrat pa je prišel za mejo sosed Kotnik. Imel je najlepši vrt v vasi, in včasih so se vasovalci z ježe zaleтели k njemu po jabolka . . . Poslušal je pogovor, videl je med — in potem se je pokazal. Vsi so zbežali, Šimen je bil prvi. Samo Bore je ostal in povedal vse . . .

Velik strah je vladal po vasi. Bali so se, kaj pride, če je Poljak naznanil. V šoli so bili vsi kaznovani, ki so hodili na Ponikle. Šimna ni bilo nikjer . . . Nekega jutra pa je našel Kotnik vsa mlada drevesa na vrtu polomljena in obrezana. Zbolelo je moža, ko je videl trud dolgih let uničen. Vedel je, da je to maščevanje Šimnovo. Pridnemu vrtnarju so se smilila drevesca, ki so že obetala prve sadove . . . Orožniki so iskali Šimna po vasi, a ni ga bilo. Nihče ga ni videl . . .

Teden potem je izginila sosedu Kvaku srebrna ura. Visela je nad pečjo na steni. V nedeljo jo je hotel vzeti, — pa ure ni bilo nikjer. Preiskal je hišo, žepe — zastonj. Spomnil se je, — da je bil takrat peljal Šimna, ko so ga bili vjeli na kozolcu. Vedel je, da je ni ukradel drugi kot Šimen. Vsa vas se je prestrašila. Začutili so, da imajo tatu blizu in da niso varni več. Čez teden dni je ležal Kvak pod češpljo pa opazil, da je zemlja načeta. Razkrije jo in najde uro tam zakopano. Šimen je pa izginil.

Jesen je postala mrzla . . .

Neko jutro so zavpili otroci na vasi:

„Šimen, Šimen!“

Cela vas je letela vkup.

Otroci so kazali v line Selarjeve hiše in pravili, da je pogledal na vas.

Obstopili so Selarjevo hišo. Zaprtki so leteli skozi line na vas in napolnili vso vas s smradom. Možje so lezli od vseh strani pod streho. Stari Selar je čakal pred hišo z vrvjo in kneitro in se tresel od jeze.

„Kam je prišlo to?“ zdihoval je starec.

Vpili so kmetje po izbi in preiskali vse podstrešje, premetali vso škupo, slamo, seno — Šimna nikjer . . . Ljudje so se začeli razhajati, češ: tat je tat, ukrade ti pri jasnem dnevu, uide ti pred odprtimi očmi . . . Takrat pa se je odgrnila deska oboja in Šimen je planil iz visokega podstreška med prestrašene vaščane. Nekaj zaprtkov je padlo med ljudi, zasmrdelo je, in preden so se spomnili, da stečejo za njim, je bil Šimen že daleč iz vasi in je vpil:

„Ne boste vi Šimna!“

Ljudje so se začudeno spogledavali:

„Bog nas varuj!“ so rekli. Stari Selar si je pulil sive lase, teta Mica je pa tarnala:

„Moj Bog, kaj sem dočkala!“

Vsa vas je bila v strahu. Boljinbolj so se bali nevarnega tatu. „Šimen“ je bil strašilna beseda za otroke. Zapirali so se trdno, in vendar so včasih izginjale najraznejše reči, posebno kleti mu niso bile nikdar dovolj zaklenjene. Dobre matere in skrbni dedje in modre babice so stavile Šimna za svarilen zgled in molile so z otroki, da bi jih obvaroval takih ljudi in da bi ne zašli nikdar na taka pota.

* * *

Zima je prišla in pokrila s snegom vas in polje. Božič se je bližal in vse se ga je veselilo . . .

Prišel je sveti večer. Po kočah v vasi so gorele luči in vse je praznovalo sveto noč, noč miru in ljubezni. Po kočah so vasovali ljudje, in stari dedje so pravili mlajšim o starih časih, o vojskah, o roparjih . . . in tuintam je beseda nanesla tudi na Šimna. Pozabili so ga bili že skoraj in vsi so mislili, da je kam izginil . . .

Takrat pa je stopal po polju raztrgan človek. Bil je Šimen. Željno je gledal proti vasi, od koder so se svetile luči. Zeblo ga je, in hotel bi tudi on sedeti pri gorki peči in poslušati ljudi . . . Dosti mraza in gladu je preстал . . . Potikal se je po gozdih in hribovskih vaseh, a vedel je, da je povsod sumljiv, da poprašujejo po njem orožniki . . . Mislil je, kako bi začel živeti, da bi bil človek, kot so drugi . . . Kazni itak ne odide . . . Edina pomoč je: teti Mici ukrasti denar iz škrinje in pobegniti . . . Zato koraka v vas . . . Pride do Selarjeve hiše, zleze na češpljo in od tam na izbo, da se ogreje v senu. Med tem pa Šimen niti ne zapazi, da ga je pred vasjo zagledal nekdo, ki mu je do hiše sledil . . .

Na sveto jutro pred prvo mašo sta potrkala dva orožnika pri Selarju na vrata . . . Povedala sta, da je Šimen pod streho . . . Sešli so se ljudje in

zastražili hišo. En orožnik odide pod streho, drugi se postavi pred hišo... Predno so mislili, odpre se del strehe, in Šimen plane na tla, kjer je bilo najmanj ljudi. Zastokal je in obležal — zvinil si je nogo... Hotel je steči, a ljudje so planili po njem. Orožnika sta ga zvezala in odpeljala vklenjenega... Drugi dan je teta Mica zapazila, da ni v škrinji niti enega tolarja več...

Mir je bil poslej pred Šimnom...

Prešla je zima, in na pomlad so se vračale ptice nazaj...

Nekega dne je obstal pred Selarjevo hišo voz. Pripeljali so Šimna. V tistih mrzlih jesenskih dneh se je bil prehladil. Zaprli so ga v prisilno delavnico in tam je zbolel. Želel je domov in pripeljali so ga. Komaj je prišel z voza v hišo. Brez besede je sedel k peči. Stari Selar ga je pogledal grdo, in teta Mica je rekla:

„Kam si mi zapravil denar?“

Šimen je položil ves denar na mizo in molčal. Solze so se mu ulile po bledih, upadlih licih... Prišli so vaščanje, sosedge in sosede v hišo... Vsem se je smilil Šimen. Ženske so mu postlale postelj. Šimen se je vsedel in jokal glasno. Govoriti ni mogel. Vsi so mu odpustili. On sam je ihtel:

„Odpustite, odpustite...“

Ženske so si brisale solze. Mlado življenje je bilo uničeno. Dihal je težko in oči se bile velike, roke suhe...

Poleti je Šimen umrl. Ded Selar se je malo menil za bolnika, teta Mica je imela pa svoje delo. Dobri ljudje so ga obiskovali in mu prinašali kaj boljšega. Vsakemu je bil zelo hvaležen... Izpovedal se je nazadnje — in neko jutro je zazvonilo...

Pokopali so Šimna. Nihče ni jokal za njim. Njegov grob je pozabljen, in le še včasih pove kak ded vnukom povest o nesrečnem Šimnu, in kaka stara ženica izmoli zanj očenaš...

Vaščanke pa pravijo: „Zgodaj začne zgati, kar hoče kopriva postati.“

Modri možaki jih pa zavračajo: „Počasi, počasi po klancu! Tudi kopriva ne žge, če jo znaš prav prijeti. Tudi iz Šimna bi bilo kaj, da je imel pametno vzgojo. Tako pa — ti, moj Bog! Kaj mari iz Selarjevih rok pride kaj dobrega?“ —

Vihra.

V dolini vihra je nastala,
Da drevje je iz tal ruvala,
A v gori mir je kraljeval,
Da nihče ni za vihro znal.

Tako pogosto se zgodi,
Da v prsih nam kaj skrivno tli,
za kar svet nikdar ne izve,
Pa vendarle nam stre srce...

Slavko Slavič.

